

Aan:
de voorzitter en de leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 3 juni 2004
Ons kenmerk 23/CW/A38/2004005945
Behandeld door mevrouw A. Pastors (0592) 365919
Onderwerp: Cultuurnota; uitgangspuntennotitie

Geachte voorzitter/leden,

Vorige week informeerden wij u over het Plan van aanpak ontwikkeling Cultuurnota 2005-2008. In deze brief is aangegeven dat wij voor 14 juni het culturele veld hebben uitgenodigd. Ook sprak de brief van een uitgangspuntennotitie.

Deze uitgangspuntennotitie treft u hierbij ter informatie aan. De notitie verwoordt:

- ontwikkelingen die belangrijk zijn voor cultuurbeleid;
- een analyse van de culturele infrastructuur en cultuurbeleid;
- een aantal kaders waarbinnen cultuurbeleid ontwikkeld moet worden;
- een aanzet tot een visie op cultuurbeleid.

Deze notitie is nu nog een ambtelijk product. De werkconferentie heeft tot doel te horen hoe het culturele veld aankijkt tegen een aantal zaken uit de uitgangspuntennotitie. Politieke besluitvorming door ons en uw staten is – zoals in het plan van aanpak staat – later voorzien.

De werkconferentie op 14 juni 2004 vindt plaats in DeSmelt te Assen, van 9.00 tot 17.00 uur. Wij nodigen u uit hierbij aanwezig te zijn. U kunt zich aanmelden via de website www.drenthe.nl.

Hoogachtend,

, secretaris

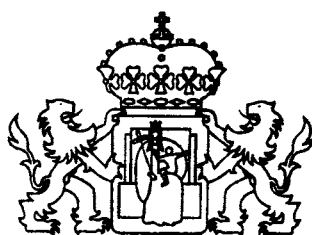
, voorzitter

provincie Drenthe

Uitgangspuntennotitie

voor de cultuurnota 2005-2008

provincie Drenthe

Inhoudsopgave

Inleiding.....	2
Uitgangspunten.....	4
- Ontwikkelingen die van belang zijn voor de cultuurnota.....	4
- Sterkten zwakten, kansen en bedreigingen.....	9
- Aanzet tot een visie voor de cultuurnota 2005-2008.....	13
- Hoe verder...?.....	14

Inleiding

De voorliggende uitgangspuntennotitie vormt het startpunt van het ontwikkelingstraject van de Cultuurnota 2005-2008 van de provincie Drenthe. Een cultuurnota heeft een aantal belangrijke functies, zoals overzicht bieden, afwegingen maken, duidelijkheid bieden en sturing geven, zowel buiten als in het provinciehuis. Reden ook waarom verschillende partijen uit het veld, het provinciaal bestuur en vele medewerkers in het provinciehuis enthousiast gereageerd hebben op het initiatief tot ontwikkeling van een Cultuurnota voor de periode 2005-2008.

Ontwikkelingstraject cultuurnota

Het ontwikkelingstraject begint met een soort 'diagnose' van de huidige situatie. Vragen die beantwoord worden zijn: welke ontwikkelingen spelen er waar de cultuurnota rekening mee moet houden, wat is er goed en minder goed aan het tot nu toe gevoerde cultuurbeleid en de culturele infrastructuur en welke kansen en bedreigingen liggen er? Deze diagnose is verwoord in de voorliggende uitgangspuntennotitie. De uitgangspuntennotitie is opgesteld door en vanuit het perspectief van de provincie. De input is afkomstig uit geldende beleidskaders als de Contourennota 2005-2008 getiteld Mensen in het Middelpunt, het collegeprogramma 2003-2007 en uit gesprekken met vele medewerkers en de gedeputeerde van cultuur.

De uitgangspuntennotitie wordt voorgelegd aan het brede cultuurveld dat de provincie Drenthe rijk is, de provinciale adviescommissies Actieprogramma Cultuurbereik en Beeldende Kunst en Vormgeving en aan Drentse gemeenten. Dit gebeurt in een zogenaamde interactieve bijeenkomst. We hopen in deze bijeenkomst op 14 juni te horen waar draagvlak voor is en waar knelpunten worden ervaren. Ook hopen we uit het veld te horen welke visie er is op cultuurbeleid en welke mogelijkheden en kansen er zijn voor verwezenlijking van de visie binnen de kaders van de uitgangspuntennotitie. Ook willen we tijdens deze bijeenkomst een eerste vertaalslag maken van de uitgangspunten naar beleid. Met deze input gaan vervolgens de beleidsmedewerkers van de provincie aan de slag. Op 14 juni zullen we tevens bepalen of een tweede interactieve bijeenkomst nodig en/of gewenst is. Indien nodig, zal deze plaatsvinden op 24 juni. Uiteraard is er ook nog een formele inspraakronde. Deze heeft plaats kort na de zomervakantie. Van oktober tot en met december vindt tot slot besluitvorming in het provinciehuis plaats.

Mensen in het Middelpunt, provinciale sociale agenda 2005-2008

Hierboven werd al even aan Mensen in het Middelpunt gerefereerd: de provincie Drenthe heeft de afgelopen maanden, in samenspraak met het brede veld, een sociale agenda opgesteld voor de periode 2005-2008. Mensen in het Middelpunt bestrijkt het brede terrein van cultuur, welzijn en zorg. De nota is onderverdeeld in een aantal programmalijnen:

- Opgroeien
- Werken en leren
- Wonen en leefomgeving
- Participatie
- Parels van Drenthe

In vrijwel alle programmalijnen, maar vooral in Parels van Drenthe, komt het onderwerp cultuur in meer of mindere mate aan de orde. Mensen in het Middelpunt moet gezien worden als een vaststaand kader voor de te ontwikkelen cultuurnota. In feite werkt de cultuurnota de culturele aspecten uit Mensen in het Middelpunt verder uit en vult ze in binnen de gestelde kaders. De kaders uit Mensen in het Middelpunt en andere kaders worden in deze uitgangspuntennotitie samengevat weergegeven.

Opbouw Cultuurnota

Hoe gaat de Cultuurnota 2005-2008 er uit zien?

De cultuurnota gaat bestaan uit vier delen:

1. Inleiding
2. Uitgangspunten
3. Van uitgangspunten naar beleid
4. Tot slot: samenvatting culturele agenda voor de periode 2005-2008

De voorliggende uitgangspuntennotitie is in feite een uitgebreide versie van wat straks in deel 2 terechtkomt onder de titel 'Uitgangspunten'.

In deel 3 van de te ontwikkelen cultuurnota worden de uitgangspunten vertaald naar beleid. De Contourennota Mensen in het Middelpunt is onderverdeeld in programmalijnen; de cultuurnota kent een onderverdeling in cultuurdragers:

1. Beeldkwaliteit: gaat over de kwaliteit van beelden, niet alleen kunstobjecten, maar ook de kwaliteit van de bebouwing in zijn omgeving en kunstuitingen in hun omgeving.
2. Het grote publiek: gaat over vergroting van het bereik onder het publiek met allerlei kunst- en cultuurvormen.
3. Informatiekanalen: gaat over manieren om informatie met een zekere culturele waarde over te dragen.
4. Onvoltooid verleden tijd: gaat over het levend houden van het verleden via bescherming van cultureel erfgoed.
5. Taligheden: gaat over Drentse, maar ook over Nederlandse taal en letteren.

Deze cultuurdragers zijn op hun beurt weer onder te verdelen in beleidsterreinen:

- Beeldkwaliteit: beeldende kunst, vormgeving, ruimtelijke omgeving, landschap
- Het grote publiek: cultuurbereik, cultuureducatie, amateurkunst, podiumkunsten, festivals, cultuurtoerisme
- Informatiekanalen: bibliotheken, regionale omroep, archieven, musea
- Onvoltooid verleden tijd: cultureel erfgoed (w.o. archeologie, monumenten, geschiedenis)
- Taligheden: Drentse taal, letteren, lees- en schrijfbesteding

Deel 3 van de Cultuurnota gaat bestaan uit vijf hoofdstukken; een hoofdstuk per cultuurdrager. Ieder hoofdstuk van deel 3 gaat de volgende indeling kennen:

- Visie, doel en wensbeeld in 2008 voor de cultuurdrager.
- Vervolgens per beleidsterrein van deze cultuurdrager:
 - De huidige situatie
 - Ontwikkelingen op het beleidsterrein (voor zover nog niet in de uitgangspuntennotitie genoemd) (beleidsmatig, wettelijk, maatschappelijk, organisatorisch)
 - Wensbeeld: wat willen we uiterlijk in 2008 bereikt hebben ten aanzien van dit beleidsterrein, inclusief doelen
 - Hoe dit te bereiken
 - Instrumenten
 - Werkwijze
 - Rollen van spelers
 - Planning
 - Middelen

Uitgangspunten

De te ontwikkelen cultuurnota moet inspelen op een voortdurend veranderende samenleving. Dit inspelen is aan kaders gebonden, zo gaven we al aan. Kaders markeren de speelruimte. Deze nota start met het weergeven van een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor de cultuurnota en met een aantal kaders.

We willen graag alle partijen die de cultuurnota via de interactieve bijeenkomsten helpen vorm te geven, inzicht bieden in wat vaststaat en waar ontwikkelingsruimte is. Deze uitgangspuntennota heeft tot doel dit inzicht te bieden. Veel kaders staan beschreven in beleidsdocumenten van de provincie, maar ook het Rijk laat van zich horen als het over cultuur gaat. Het belangrijkste provinciale kader voor de Cultuurnota is de Contourennota "Mensen in het Middelpunt", Provinciale sociale agenda 2005-2008. De Contourennota bestrijkt het totale terrein van cultuur, welzijn en zorg. De cultuurnota is in feite een detaillering en uitwerking van de Contourennota. In deze uitgangspuntennotitie zal vaak verwezen worden naar de Contourennota.

De uitgangspuntennotitie gaat in op het volgende:

- Ontwikkelingen die van belang zijn voor de cultuurnota
 - Maatschappelijke ontwikkelingen
 - Ontwikkelingen in het denken over beleid (maken)
 - Spelers en de ontwikkelingen in de rolverdeling in het cultuurbeleid
 - Ontwikkelingen in het denken over subsidies
 - Ontwikkelingen op het financiële vlak
- Sterkten-zwakten, kansen-bedreigingen
 - Ten aanzien van de culturele infrastructuur
 - Ten aanzien van het gevoerde cultuurbeleid
- Aanzet tot een visie voor de cultuurnota 2005-2008

Ontwikkelingen die van belang zijn voor de cultuurnota

Maatschappelijke ontwikkelingen

Het opstellen van een vierjaarlijkse cultuurnota is een goed moment om even pas op de plaats te maken, naar buiten te kijken naar ontwikkelingen in de samenleving en het waargenomen mee te nemen in het nieuwe beleid. Zonder volledig te zijn, moet aan de volgende ontwikkelingen en behoeften tegemoet gekomen worden met de nieuwe cultuurnota:

Toenemend belang van de vraagkant

De overheid en instellingen proberen beter in te spelen op individuele en specifieke vragen in de samenleving. Als gevolg van een andere trend – individualisering – is dit echter geen eenvoudige opgave. In de cultuursector ligt dit nog eens extra gecompliceerd omdat met kunst- en cultuuruitingen ook vaak wordt beoogd mensen aan het denken te zetten. Dit gebeurt nadrukkelijk vanuit 'de aanbodkant'.

Ontgroening en vergrijzing

Drenthe vergrijst in sneller tempo dan andere provincies. Dit is ten eerste het resultaat van de dubbele vergrijzing: steeds meer ouderen die ook nog eens steeds ouder worden. Dubbele vergrijzing vindt in Drenthe sterker plaats dan in de rest van het land. Daarnaast vestigen zich meer mensen op gevorderde leeftijd in Drenthe dan dat er vertrekken. Bovendien neemt het aandeel jongeren af door afname van het aantal geboorten en een vertrekoverschot van deze leeftijdscategorie, met name uit plattelandsgebieden.

Toenemende interesse voor de eigen culturele identiteit en historie

Een toenemend aantal mensen toont belangstelling voor de historie van de eigen familie, het eigen dorp, de eigen streek, de eigen taal enz.

Digitalisering

Digitalisering heeft grote invloed in de samenleving en dus ook in de cultuursector. Nieuwe ontwikkelingen rond digitale media en internet worden wel aangeduid met 'eCultuur'. Digitalisering bevordert nieuwe verbindingen en dus nieuwe vormen van samenwerking tussen culturele domeinen onderling en tussen cultuur, onderwijs en wetenschap.

Veel archieven en andere informatiebronnen zijn te raadplegen via internet. Digitalisering is ook van grote invloed op het bibliotheekwerk. Maar de digitalisering in de samenleving lijkt ook te leiden tot een zappende informatieconsument die zijn interesse snel verliest.

Economie

Het economisch tij is van invloed op bijvoorbeeld werkloosheid en bestedingsmogelijkheden. Teruglopende bestedingen zijn merkbaar in de culturele sector. Maar de culturele sector kan als toeristen-trekpleister ook werkgelegenheid genereren. Deze mogelijkheden zijn in Drenthe nog lang niet uitgeput. Daar ligt dus weldegelijk ook een kans.

Er is een tendens zichtbaar naar commercialisering: 'de markt' moet zijn werk doen en sponsoring wordt steeds gebruikelijker. Een andere tendens is professionalisering: de consument stelt steeds hogere eisen, ook aan zijn 'culturele consumptie'.

Combineren in dienstencentra

Om het platteland leefbaar te houden zijn voorzieningen nodig. Voorzieningen zijn vaak kostbaar. Om kosten te drukken is het noodzakelijk voorzieningen te combineren in zgn. multifunctionele dienstencentra. Ook voor de cultuursector ligt hier een zee aan mogelijkheden om het aanbod dicht bij de burger te brengen. Enerzijds kan de cultuursector culturele functies toevoegen aan de dienstencentra; anderzijds kunnen dure culturele gebouwen – zoals bijvoorbeeld bibliotheken – rendabeler gemaakt worden door deze gebouwen meer en anders te gebruiken.

Slim combineren in dienstencentra komt ook tegemoet aan de wens van gebruikers: het is aantrekkelijk om zoveel mogelijk diensten op één plek te kunnen vinden. Dit beperkt reistijd en daarmee ongemak.

Ontwikkelingen in het denken over beleid (maken)

Ten aanzien van het ontwikkelen van beleid in het algemeen, verwoordt het collegeprogramma 2003-2007 een aantal lijnen:

- heldere keuzes maken, ook dus keuzes om een aantal dingen niet meer te doen;
- zo weinig mogelijk regels: regels vragen veel van uitvoering en van handhaving en ze belemmeren flexibiliteit om snel op ontwikkelingen in te spelen;
- vernieuwen door te doen, niet door het schrijven van dikke nota's.

De Contourennota 2005-2008 stelt dat in het beleid de komende jaren een aantal accenten verlegd zullen gaan worden. Een deel van het beleid zal beëindigd worden en daar komen nieuwe beleidsimpulsen voor in de plaats. Er zal steviger en zakelijker gestuurd gaan worden met behulp van het subsidie-instrument. Er zal meer flexibiliteit ten aanzien van de inzet van provinciale middelen georganiseerd worden. De provincie zal zich ook sterker profileren als samenwerkingspartner. Uitvoeringsbureaucratie wordt verminderd, er wordt minder sectoraal en versnipperd gewerkt en er zal meer integraal beleid geïnitieerd worden. Het denken in programmalijnen in plaats van in beleidsterreinen of in doelgroepen is hier een uitwerking van. Ook in de te ontwikkelen cultuurnota gaan we meer integraal te werk. De cultuurnota wordt namelijk ook onderverdeeld in programmalijnen, die we 'Cultuurdragers' hebben gedoopt. De cultuurdragers zijn: Beeldkwaliteit, Het grote publiek, Informatiekanalen, Onvoltooid verleden tijd en Taligheden.

Tot slot moet al tijdens de beleidsontwikkelingsfase aandacht aan de uitvoerbaarheid van beleid geschonken worden.

Spelers en de ontwikkelingen in de rolverdeling in het cultuurbeleid

Het rijk

Het rijk is kaderstellend in cultuurbeleid. Het rijk subsidieert binnen haar eigen kaders een groot aantal instellingen met een (inter)nationaal belang en uitstraling. Van het totale budget dat overheden aan cultuur besteden, neemt het rijk ongeveer eenderde voor haar rekening. Ook de nieuwe Ruimtenota is een voorbeeld van een kader dat van invloed is op de cultuurnota. Daarnaast maakt het rijk wetten die

op de culturele sector van toepassing zijn. Voorbeelden zijn de Mediawet, de Welzijnswet, de Archiefwet, de Monumentenwet. Dit wettelijk kader is sterk in ontwikkeling. Zo zijn er wijzigingen in de Mediawet, wordt het Verdrag van Malta – over behoud en bescherming van archeologie in ruimtelijke plannen – geïmplementeerd en zijn er wijzigingen in de Rijksuitvoeringsprogramma's Monumentenzorg.

Het rijkscultuurbeleid voor de periode 2005-2008 lijkt sterk op het beleid voor de periode 2001-2004, maar er worden wel een paar accenten verlegd. De inhoud van het beleid verandert niet maar de staatssecretaris wil de kwaliteit van het beleid verbeteren. Hiervoor is overigens minder geld beschikbaar dan in de vorige periode.

In haar beleidsbrief Meer dan de som geeft staatssecretaris Van der Laan aan wat haar prioriteiten zijn in de komende vier jaren:

Minder bureaucratie en meer eigen verantwoordelijkheid: het Rijk verbindt minder regels aan de middelen die ze ter beschikking heeft. Ook wordt gewerkt aan vermindering van cumulatie en complexiteit van regelgeving en voorschriften. Daardoor zal er meer ruimte zijn voor instellingen om artistieke ambities vorm te geven. Instellingen krijgen een zwaardere verantwoordelijkheid. Deze gaat verder dan de zorg voor continuïteit van bedrijfsvoering of artistieke ontwikkeling; de praktijk van 'cultural governance' waarin verantwoord en transparant bestuurd wordt en toezicht wordt gehouden op de culturele sector.

Meer samenhang en wisselwerking in het culturele leven: Cultuurbeleid moet een evenwichtig patroon van voorzieningen opleveren. Naast het vereiste culturele niveau, speelt daarbij ook de spreiding van voorzieningen een belangrijke rol.

De culturele factor in de samenleving versterken: Cultuur moet niet benaderd worden als een geïsoleerde sector. Het is vooral een factor die op steeds meer terreinen betekenis heeft. Dit vraagt om initiatief en nieuwe allianties.

Daarnaast wordt door de staatssecretaris van cultuurbeleid grote waarde gehecht aan het 'aanboren' van nieuw publiek: plannen die mensen over de drempel halen en de actieve of receptieve cultuurdeelnemers versterken. Ook culturele diversiteit is belangrijk. Dit vanuit twee invalshoeken: verschillen laten zien en het zoeken van overeenkomsten.

De provincie

De provincie is uitvoerder van een aantal van de door het rijk gemaakte wetten. Verder draagt de provincie zorg voor de bovenlokale culturele infrastructuur. Dat doet ze door subsidie te verstrekken en partijen samen te brengen. Dit laatste is bij uitstek een provinciale functie vanwege het brede blikveld; de provincie speelt een rol op veel beleidsterreinen en heeft te maken met vele spelers.

De provinciale rol is meestal signalerend, stimulerend, coördinerend, ondersteunend en faciliterend. Een rol waar veel geïnterviewden op in willen zetten is die van vernieuwer. Dit vanuit een procesrol; de inhoud moet uit het veld komen. Waar de provincie zelf het initiatief neemt tot activiteiten past de rol van regisseur. Wanneer zich vraagstukken voordoen met meerdere partijen, heeft de provincie de rol van intermediair. Als regel geldt dat we onze rol en betrokkenheid bepalen op basis van wat we willen bereiken.

De gemeenten

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en voor de lokale infrastructuur. In veel provinciale beleidstrajecten is de gemeente medespeler, bijvoorbeeld als het gaat om bibliotheekvernieuwing, cultuureducatie, cultuurbereik en archeologie.

In de afgelopen jaren is het aantal gemeenten in Drenthe teruggebracht tot 12. Aangezien enige omvang van gemeenten randvoorwaarde is om over te gaan tot het ontwikkelen van een gemeentelijk cultuurbeleid, verwachten we de komende jaren meer beleid en inzet van de gemeenten. Op dit moment is de financiële inzet voor cultuurbeleid in gemeenten beperkt.

We nemen sinds kort deel aan het ambtelijk en bestuurlijk cultuur-overleg met de Vereniging Drentse Gemeenten. Onze inzet zal zijn de gemeenten nadrukkelijker te betrekken bij ons cultuurbeleid en samen te werken, bijvoorbeeld per regio.

Ontwikkelingen in de samenwerking gemeenten-provincie

In de voorbereiding tot de Contourennota hebben gemeenten een aantal kritische geluiden over provinciaal beleid laten horen. Zo was de vorige Contourennota nauwelijks bekend bij gemeenten en maken gemeenten nauwelijks gebruik van provinciale subsidieregelingen. Gemeenten maken wel regelmatig gebruik van de diensten van de provinciale steunfunctie-instellingen en zijn daar doorgaans positief over. Hetzelfde geldt voor de samenwerking tussen provincie en gemeenten in concrete projecten, zoals cultuureducatie en bibliotheekvernieuwing. In algemene zin is de rolverdeling tussen provincie en gemeenten niet helder. De contacten en het overleg tussen provincie en gemeenten kennen te weinig continuïteit en structuur en zijn veelal indirect, via instellingen. Gemeenten hebben aangegeven weinig enthousiast te zijn over innovatief provinciaal beleid waarvoor de provincie eenmalig geld beschikbaar stelt en waarbij gemeenten worden geacht structureel te financieren. Wij willen in het vervolg bij de start van een initiatief helder maken wat precies in welke fase van betrokken partijen verwacht wordt. Gemeenten beschouwen we als essentiële overlegpartners bij de ontwikkeling en uitvoering van cultuurbeleid. Uitgangspunt voor de samenwerking blijft dat lokaal beleid ontwikkeld wordt. De provinciale inzet is in de regel aanvullend en ondersteunend op lokaal beleid.

We willen een partner in beleid zijn voor gemeenten. Zo willen we bijdragen aan het faciliteren en versterken van de infrastructuur op het terrein van cultuur. Hoewel gemeenten en instellingen primair verantwoordelijk zijn voor de uitvoering, willen we met provinciale inzet de effectiviteit hiervan vergroten. Door stimuleringsgelden, kennisbundeling, informatieverstrekking over nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden en door sturen op samenwerking en afstemming, willen we gemeenten ondersteunen met beleid. Dit kan door meefinancieren van projecten, maar ook door een coördinerende of regisserende rol.

Instellingen

Instellingen zijn uitvoerders van beleid, maar instellingen zijn ook deskundigen en adviseurs voor de provincie. Zij staan immers dicht bij de markt en ervaren ontwikkelingen aan den lijve. Informatie hierover kan weer dienst doen als input voor provinciaal beleid.

Voor de door de provincie gesubsidieerde instellingen is sprake van budgetsubsiëring. Voorwaarde voor deze vorm van subsidiëring is dat de provincie goed aan kan geven wat zij van de instellingen aan prestaties wenst. Het feit dat het de afgelopen jaren ontbroken heeft aan een up-to-date cultuurnota, heeft belemmerend gewerkt voor een effectieve invoering van de budgetmethodiek en – filosofie.

Wat ook van belang is voor instellingen is de toenemende behoefte bij subsidiërende overheden aan cultureel ondernemerschap en het verwerven van eigen inkomsten. Het verwerven van publieksinkomsten lukt vaak nog wel. Het ligt lastiger om (structurele) sponsorinkomsten te werven in de culturele sector. Eenmalige bijdragen voor nieuwe initiatieven zijn vaak wel goed bespreekbaar.

Adviescommissies

Beoordeling van de kwaliteit van kunst- en cultuuruitingen is vaak heel lastig. Daarom maakt de provincie op dit moment ten aanzien van een aantal regelingen (actieplan cultuurbereik en beeldende kunst en vormgeving) gebruik van adviescommissies. Deze zijn samengesteld uit deskundigen van divers pluimage hetgeen een interdisciplinaire blik bevordert. Daarnaast wordt via deze samenstelling zo groot mogelijke onafhankelijkheid en objectiviteit nagestreefd.

Er is nu vaak sprake van omslachtige procedures en veel ambtelijke rompslomp rond de advisering door de commissies. Het loont de moeite om hier vereenvoudiging in aan te brengen.

Ontwikkelingen in het denken over subsidies

De subsidieverlening is geregeld in de nieuwe provinciale algemene subsidieverordening (ASV). Deze verordening gaat uit van een zakelijker verhouding tussen provincie en gesubsidieerde instelling (prestatiesubsidie). De provincie bepaalt in de rol van opdrachtgever vooraf zo concreet mogelijk welke diensten zij van de opdrachtnemer verwacht. Voor instellingen betekent dit dat heldere werk- en activiteitenplannen moeten worden opgesteld met een daarbij behorende productbegroting. De opdrachtnemer is primair verantwoordelijk voor de wijze van uitvoering. Wij subsidiëren niet langer het in stand houden van instellingen maar de te leveren prestaties.

In de nieuwe beleidsperiode zal een groot aantal specifieke subsidieregelingen en een aantal vaste subsidierelaties beëindigd worden. In plaats daarvan komen grotere flexibelere budgetten per programmalijn uit de Contourennota en gaan de criteria gelden uit de Algemene Subsidie Verordening.

Ook wordt een beperkte vorm van marktwerking gestimuleerd. De instellingen die van ons subsidie ontvangen moeten zich de komende jaren sterker als marktpartij profileren. De mate van inspanning door instellingen om andere inkomstenbronnen te verwerven, zal als toetsingscriterium gelden voor het toekennen van provinciale bijdragen.

Bovenstaande betekent het volgende voor beleid:

- De provincie houdt alleen een vaste subsidierelatie aan met enkele instellingen die een hoofdrol spelen in het uitvoeren van provinciaal beleid: de preferente partners. Zij ontvangen in termen van de ASV Drenthe een prestatiesubsidie per boekjaar. Daarnaast kunnen deze preferente instellingen ook aanvragen indienen voor incidentele prestatiesubsidies.
- Met de andere instellingen is geen vaste subsidierelatie meer. Zij kunnen alleen een incidentele prestatiesubsidie krijgen.
- Instellingen of activiteiten kunnen een waarderingssubsidie krijgen als zij in de ogen van de provincie een bijzondere bijdrage leveren aan de Drentse samenleving. Criteria voor waarderingssubsidies: de betreffende organisatie heeft nauwelijks eigen financiële reserves, het werkgebied overstijgt het lokale niveau, de activiteit heeft geen directe relatie met het door de provincie gevoerde cultuurbeleid, de subsidie wordt in beginsel voor maximaal een jaar toegekend.

In de monumentensector gaan we onderzoeken of een systeem van laagrentende leningen in plaats van subsidies opgezet kan worden.

Ontwikkelingen op het financiële vlak

De Contourennota stelt dat ook in de cultuursector ombuigingen en herprioritering aan de orde zijn. Bestaande subsidieregelingen zullen worden ingetrokken en bestaande subsidierelaties zullen worden beëindigd om ruimte te maken voor nieuwe beleidsinitiatieven die aansluiten bij veranderende doelstellingen. Afweging over continuering of beëindiging van subsidies vindt plaats in de cultuurnota, aan de hand van argumentatie.

Per programmalijn in de Contourennota wordt een deelbudget gecreëerd. Een aantal preferente instellingen (op terrein van cultuur: de provinciale bibliotheekcentrale, Drentse plateau, K&C Drenthe, de monumentenwacht, het CBK, RTV Drenthe, het Drents Museum en Drentse Taol) zijn van groot belang bij de uitvoering en invulling van beleid. Zij krijgen niet langer een vierjarige budgetgarantie, maar er vindt een jaarlijkse afweging van middelen plaats. De nieuwe ASV is hiervoor voertuig. Jaarlijks worden prestatie-afspraken gemaakt over hun productenpakket en hun bijdrage aan de verwezenlijking van provinciale doelstellingen. Richting deze instellingen is aangegeven dat wij deze instellingen een stimulerende marktkorting mee willen geven; hun vaste budget wordt verlaagd om hun oriëntatie op de voor hen relevante markt te stimuleren en om meer flexibele budgetten vrij te spelen. Uiteraard zullen deze ontwikkelingen geleidelijk ingevoerd worden.

Voor een aantal andere instellingen geldt dat niet langer aannemelijk te maken is dat de huidige subsidiëring bijdraagt aan het realiseren van provinciale doelstellingen. Voor de cultuursector vindt deze afweging in het licht van de nieuwe cultuurnota plaats. Eventuele herschikking van budgetten vindt ook in dat kader plaats.

Alle subsidieregelingen op terrein van welzijn, zorg en cultuur zullen worden ingetrokken in de komende tijd. De daarvoor vrijgekomen bedragen zullen worden ingezet op de programmalijnen die zijn onderscheiden in de Contourennota.

De toekomst van de subsidieregeling Beeldende kunst en vormgeving zal nader afgewogen worden in de Cultuurnota. Het rijksbeleid op dit punt is ook sterk in ontwikkeling.

De subsidieregeling Drentse publicaties zal ook heroverwogen worden in de cultuurnota.

De subsidieregelingen die betrekking hebben op het Drentse erfgoed (monumenten, rieten daken, molens) zullen in de cultuurnota fundamenteel heroverwogen worden. Er zullen voorstellen worden ontwikkeld voor andere vormen van provinciale stimulering en andere vormen van financiering.

Het budget Culturele Gemeente wordt gehalveerd door tweejaarlijks in plaats van jaarlijks een culturele gemeente aan te wijzen.

Voor voortzetting van provinciaal festivalbeleid is € 125.000 structureel beschikbaar.

Museumbeleid krijgt extra middelen om te vernieuwen: € 200.000 in 2005, € 350.000 in 2006. De invulling van dit beleid vindt plaats in de Cultuurnota.

In de programmalijn Opgroeien zijn, naast de middelen voor het Actieprogramma Cultuurbereik (€ 300.000,- structureel), extra middelen voor uitbreiding van cultuureducatie tot alle Drentse leerlingen in primair en voortgezet onderwijs opgenomen ter hoogte van € 250.000,-. Omdat het Rijk het eist, komt er een afzonderlijk Actieprogramma Cultuurbereik waarin de inzet en verdeling van middelen voor de periode 2005-2008 wordt gepreciseerd.

Voor de in standhouding van het Noordelijk Archeologisch Depot te Nuis is vanaf 2005 een bedrag van € 50.000 gereserveerd.

Er vindt een taakstellende bezuiniging plaats in de CWZ-sector oplopende tot € 500.000,- structureel in 2008.

Sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen

De culturele infrastructuur

Er is een analyse gemaakt van de culturele infrastructuur in de provincie Drenthe. Deze levert inzicht op in de huidige sterke en zwakke kanten van de infrastructuur. Ook levert de analyse een doorkijk naar de kansen en de bedreigingen in de toekomst.

Sterk aan de culturele infrastructuur:

- Drenthe kent een overzichtelijke basisinfrastructuur. Vrijwel alle culturele sectoren zijn in de provincie in de vorm van een instelling vertegenwoordigd.
- Vanwege de overzichtelijkheid en kleinschaligheid weet men elkaar gemakkelijk te vinden, ook om nieuwe initiatieven snel van de grond te trekken.
- Drenthe kent een rijk netwerk van amateurkunstorganisaties (toneel, harmonie/fanfare), inclusief het daarbij behorende rijke verenigingsleven en sociale binding.
- Drenthe is rijk aan historie waarvoor een grote belangstelling van het publiek bestaat. Drenthe is dus ook rijk aan bezoekers.
- Er is een goede basis gelegd voor cultuureducatie richting scholen en gemeenten.
- Er is een goed netwerk van bibliotheken ontwikkeld.

Zwak aan de huidige culturele infrastructuur

- Het culturele aanbod is (geografisch) verspreid en soms versnipperd over de provincie. Er is geen sprake van een stad die als cultureel centrum van de provincie kan gelden, met bijpassende trekpleisterfunctie.
- De infrastructuur is versnipperd op een aantal beleidsterreinen (bijvoorbeeld tav. streektaalbeleid). Verder vinden er veel overlappende initiatieven (bijv. iedereen doet aan cultuureducatie) plaats waarbij samenwerking voor de hand ligt. Toch vinden organisaties elkaar nog onvoldoende.
- De culturele infrastructuur werd in de interviews met medewerkers aangeduid als 'ijl' of 'dun'. Ook vertoont deze gaten: er is geen producerende podiumkunstinstitution, er is geen kunstvakopleiding en er zijn weinig instellingen met een landelijke uitstraling.
- Er is sprake van een onbalans in het cultuuraanbod: de amateurkunsten zijn goed vertegenwoordigd; topkwaliteitskunst is ondervertegenwoordigd. Ten opzichte van de omvang van het amateurveld is de kwantiteit van het ondersteuningsaanbod mager.

- Drenthe beschikt niet over professionele podiumkunstgezelschappen. Wij maken wel gebruik van een aantal noordelijke en landelijke instellingen voor podiumkunsten.
- De integrale benadering van de culturele infrastructuur (met name waar het gaat om combinaties met toerisme, ruimtelijk beleid en welzijn) komt nog onvoldoende uit de verf.

Kansen voor de culturele infrastructuur

- Zaaïen op een bodem waar het zaad goed gedijt, ofwel: van wat Drents eigen is een kracht maken. Drenthe is een landelijke provincie met veel cultureel erfgoed en amateurkunstbeoefening, een prachtig decor voor vele kunstuitingen (omgevingstheater, lokatietheater: allemaal vormen die passen bij Drenthe) en Drenthe heeft professionele voorzieningen op kleine afstand (Groningen heeft professionele gezelschappen, Groningen en Zwolle hebben een kunstopleiding).
- Een goed evenwicht bewaren tussen een verdere economische en toeristische ontwikkeling van Drenthe en het handhaven en versterken van de eigen kenmerkende kwaliteiten.
- Verder ontwikkelen van cultuurtoerisme in Drenthe, waarbij de culturele component kwaliteit heeft. Cultuurtoerisme is belangrijk voor het vestigingsklimaat van Drenthe en de werkgelegenheid.
- Een passende kwaliteitsimpuls geven aan de cultuurbeoefening in de provincie. Er is veel potentie aanwezig vanwege veel amateurkunstbeoefening. Voor de provincie zou er een taak kunnen liggen om hier een top op te zetten: bijvoorbeeld door projecten te ondersteunen en deskundigheid te bevorderen.
- In bewaren en ontsluiten van de Drentse identiteit spelen materiele getuigenissen die tentoongespreid worden in musea een belangrijke rol. Er liggen kansen om de museale infrastructuur te versterken. Museum de Buitenplaats en het Nationaal Hunnebedden Informatiecentrum hebben aangegeven een structurele rol te willen vervullen in de museale infrastructuur.
- Kunst- en cultuureducatie, want jong geleerd,
- Bevorderen van gebruik van de Drentse taal, vanwege de cultuurhistorische waarde, het belang voor de identiteit en het zelfbewustzijn van onze inwoners.
- In noordelijk verband de culturele infrastructuur stimuleren. Met het Noordelijk productiefonds willen we een financiële impuls aan de ontwikkelingspotentie van het Noorden geven. Verder mist het Noorden vaak de boot als het om landelijke fondsen gaat. In de nieuwe convenantsperiode willen we in noordelijk verband met de staatssecretaris hierover afspraken maken.
- In noordelijk verband willen we nieuwe interdisciplinaire samenwerkingsverbanden stimuleren, experimenten op het gebied van kunsten belonen en een instelling met groeimogelijkheden de kans geven zich te ontwikkelen tot een rijksinstelling.
- Andere financieringsbronnen aanboren: Noordelijk Productiefonds, Programmatender ICT van de provincie, plattelandsvernieuwing, Europese gelden, Uitvoeringskader Toeristische Recreatieve projectontwikkeling Drenthe 2004-2007 enz.
- Samenhang aanbrengen: vanuit het doel die we voorstaan (samenhang is geen doel op zich) en vanuit de provinciale overzichtspostie verbindingen tot stand brengen.
- Integraliteit bevorderen: combinaties van cultuur met toeristische doelen, ruimtelijke doelen, welzijnsdoelen enz.
- Meer aansluiten op gemeentelijke initiatieven.
- Samen met gemeenten werken aan versterking van de infrastructuur.
- Ontwikkelingspotentieel aanboren bij een aantal instellingen.
- Onder de vergrijsde bevolking is sprake van een flink potentieel aan vrijwilligers.

Bedreigingen voor de culturele infrastructuur

- Rijksbezuinigingen en veranderende financiële kaders.
- De monopoliepositie van veel instellingen in het veld.
- Dreigend tekort aan en veranderende beschikbaarheid van vrijwilligers.

Cultuurbeleid

Ook op het cultuurbeleid is een analyse toegepast. Dat levert het volgende rijtje sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen op:

Sterk aan het cultuurbeleid van de provincie Drenthe

- Een goede culturele infrastructuur waarmee goed uitvoering gegeven kan worden aan beleid.
- In het beleid zijn de afgelopen jaren keuzes gemaakt voor projecten die samenwerking bevorderen.
- De impulsen die de afgelopen jaren zijn gegeven via het Actieprogramma Cultuurbereik
- Goede contacten en relaties met instellingen
- Festivalbeleid

Zwakten van het cultuurbeleid

- Beleid suggereert sturing. Daarvan is de laatste jaren onvoldoende sprake geweest. Dit is voor een belangrijk deel te wijten aan werken met een verouderd beleidskader. Vanwege de achterhaald informatie in dit kader, was er nauwelijks sprake van een samenhangende beleidsafweging.
- Omdat de provincie geen samenhangend beleid had, was cultuur beleid in de afgelopen jaren sterk opgehangen aan het beleid van instellingen. Instellingen stuurden meer de provincie aan dan andersom. De provincie was dan ook meer reactief, dan proactief.
- Veel bureaucratie. De sturing die nu plaatsvindt, wordt ingegeven door regels en budgetten. Er is sprake van regelingen-denken in plaats van denken in termen van doelen en middelen. Daar komt nog eens bij dat er heel veel regelingen zijn, deze zijn veelal onduidelijk en incidenteel. Dit leidt tot veel administratieve lasten.
- Onderbelichting bepaalde beleidsterreinen als bijvoorbeeld museumbeleid.
- Onvoldoende uitwerking en vormgeving van de relatie tussen cultuur, landschap, recreatie en toerisme; een onvoldoende integrale benadering van cultuurbeleid.
- Te weinig overleg en samenwerking met gemeenten en het cultuurbeleid van gemeenten is veelal onvoldoende ontwikkeld.

Kansen voor cultuurbeleid:

- Een nieuwe impuls aan cultuurbeleid geven. Kenmerken: nieuwe samenwerkingsvormen, nieuwe overlegvormen, goede afstemming, stimuleren van nieuwe ontwikkelingen, nieuwe ontwikkelingen koppelen aan de kracht van Drenthe (landschap, amateurkunst, archeologie en erfgoed), creativiteit losmaken.
- Andere werkwijze bewerkstelligen: inzetten op intermediairs, doeners, coördinatoren die combinaties maken met andere beleidsterreinen, samenwerking opzetten. Ook digitalisering kan hierin een rol spelen.
- Integraliteit met aanpalende sectoren als economie, toerisme en ruimte bevorderen.
- Het terugdringen van het aantal regelingen vermindert de bureaucratie waardoor meer tijd overblijft voor beleidsontwikkeling en invulling geven aan de regisseursfunctie.
- Meer aandacht schenken aan overleg, communicatie intern en extern, en PR meer inzetten als instrument om een breder publiek te bereiken.
- Doel-middel denken: uitgaan van wat we willen bereiken.
- Meerjarige inhoudelijke helderheid bieden aan het veld: bijv helderheid over wat we willen bereiken, welke criteria/doelstellingen we hanteren voor beoordeling van aanvragen, ons steeds afvragen hoe we geld voor cultuur het beste tot zijn recht kunnen laten komen. Dit steeds in verhouding tot Drentse wensen en behoeften.
- Met (dubbele) vergrijzing hebben we een groot potentieel voor vrijwilligerswerk.
- Ook duidelijk zijn in wat niet meer te doen!

Bedreigingen voor cultuurbeleid

- Geen echte keuzes maken, waardoor weer op alles een beetje wordt ingezet en echte resultaten moeilijk worden.
- Meer ambities dan middelen.

Conclusies

De analyse van de culturele infrastructuur en het culturele beleid levert een aantal conclusies op:

Drenthe heeft een heleboel: historie, grote publieke belangstelling van Drentenaren en van buiten, veel kunst- en cultuurbeoefening, enthousiaste instellingen, een overzichtelijke schaal. Een goed uitgangspunt dus dat vele kansen en mogelijkheden biedt.

Uiteraard kunnen er ook dingen beter: tal van combinatiemogelijkheden liggen ongebruikt voor het oprapen, beschikbare fondsen worden onvoldoende benut, potentieel is aanwezig, maar een kwaliteitsimpuls op onderdelen is wenselijk.

Binnen het provinciehuis moet gewerkt worden aan vermindering van de uitvoeringsbureaucratie, willen we meer sturing in het cultuurbeleid aanbrengen en integraliteit bevorderen door cultuur te koppelen aan ruimte, economie enz.

Aanzet tot een visie voor de cultuurnota 2005-2008

Wanneer we het geheel in deze uitgangspuntennotitie van een afstandje bezien, schemeren er een aantal grote lijnen door; een aantal contouren voor de visie op cultuurbeleid die we op willen nemen in de Cultuurnota 2005-2008.

Continueren van de dingen die goed gaan; aansluiten op de kracht van Drenthe

Drenthe heeft veel om trots op te zijn, zo stelt de Contourennota in de programmalijn Parels van Drenthe. Drenthe staat op de kaart. De komende jaren willen we dit alles verfijnen, verfraaien, uitbreiden en ook nadrukkelijk uitdragen.

Willen we wat we zaaien ook op termijn oogsten, dan moeten we zeker zijn dat de bodem de goede gesteldheid heeft voor het zaad. De bodem in Drenthe kenmerkt zich door een rijk veld van amateurkunst en kunstzinnige vorming en een overzichtelijke infrastructuur van professionele instellingen.

Drenthe is een landelijke provincie. Een prachtig decor voor vele kunstuitingen. Ook toeristisch is Drenthe een aantrekkelijke provincie. Als we het landelijke decor verbinden met culturele activiteiten en/of culturele elementen, kan de toeristische functie nog versterkt worden, hetgeen de economie bevordert, hetgeen de culturele sector weer een impuls kan geven enz...

Kwaliteit bevorderen in aansluiting op de kracht van Drenthe

Drenthe heeft een aantal dingen wel en andere niet. We willen waar we goed in zijn een kwaliteitsimpuls geven. Daarmee leggen we onze ambities dicht aan tegen het bestaande. Drenthe heeft nu eenmaal geen professioneel kunstklimaat vergelijkbaar met de stad Amsterdam of Groningen. Maar professionele kunst- en cultuurinitiatieven juichen we toe en zullen we stimuleren. En aan het Drentse rijke amateurkunstenklimaat willen we impulsen geven via projecten en deskundigheidsbevordering om zo de kwaliteit van de producties te helpen bevorderen.

De provincie wil de eigen kwaliteiten duurzaam ontwikkelen. Dat betekent een goed evenwicht bewaren tussen economische en toeristische ontwikkeling en het handhaven en versterken van de eigen, kenmerkende kwaliteiten, als landschap en cultuurhistorie. Cultuurhistorie is leidend voor ruimtelijk beleid.

Cultuurdragers versterken

In het begin van deze notitie werden vijf cultuurdragers genoemd. Het woord cultuurdrager is niet zomaar gekozen; het is gekozen om aan te geven wat belangrijk is:

- behouden en bevorderen van beeldkwaliteit;
- het grote publiek bewustmaken, aantrekken, boeien, vermaken en waar mogelijk het publiek uitbreiden;
- informatiekanalen bevorderen, vernieuwen en gebruik ervan stimuleren
- onvoltooid verleden tijd: zorgen voor behoud, ontsluiting en ontwikkeling van cultureel erfgoed
- taligheden: behoud en bevordering van streektaal.

De overzichtspositie van de provincie beter benutten en combineren stimuleren

Een provincie houdt zich met vele beleidsterreinen bezig en heeft veel contacten in vele velden. Vanuit die overzichtspositie kan de provincie initiatieven ontplooiën en partijen bij elkaar brengen. Soms zullen dat voor de handliggende combinaties zijn, soms ook hele onverwachte. Duidelijk is dat er vele combinatiemogelijkheden liggen en deze nog lang niet uitgeput zijn. Zo kan cultuur nog veel meer doen in combinatie met economie, landelijk gebied, toerisme en welzijn. Maar ook combinaties tussen gemeenten en provincie, met onderwijs en met de noordelijke provincies liggen voor het oprapen. Ook combinaties in multifunctionele dienstencentra willen we bevorderen.

Inzet provincie

Voor de werkwijze van de provincie betekent dit dat de nadruk op het regisseren komt te liggen en op initiatieven ontplooiën, kijken waar mogelijkheden richten en deze zo goed mogelijk aan laten sluiten bij de vraag. Aan vaardigheden vereist dit procesvaardigheden en handigheid in projectmatig werken. Voor de subsidies betekent dit een flexibele inzet, zodat goede initiatieven snel gestimuleerd kunnen worden.

Wat veel van deze contouren met elkaar delen is dat er combinaties gezocht worden. Vandaar dat het beleid een heldere missie meekrijgt: **de Kunst van het combineren.**

Hoe verder....?

De uitgangspuntennotitie vormt het kader voor het ontwikkelen van beleid op de verschillende beleidsterreinen die onder de noemer 'cultuur' gevat kunnen worden. Op 14 juni willen we met het totale cultuurveld dat de provincie Drenthe rijk is, in gesprek gaan over een aantal onderdelen van deze uitgangspuntennotitie. Uiteraard zullen we dat in groepsverband doen, zodat iedereen aan het woord kan komen.

Wij zijn ook al bezig om de kaders en uitgangspunten te vertalen naar beleid op de verschillende beleidsterreinen. Ook hierover willen we op 14 juni met het brede veld in gesprek gaan.